

Duch pojednania

Podczas celebracji sakramentu pojednania i pokuty kapłan wypowiada trynitarną formułę rozgrzeszenia, w której jest mowa o zesłaniu Ducha Świętego na odpuszczenie grzechów. Wskazuje ona na szczególne zaangażowanie Ducha w tym sakramencie.

1. Duch jedności

W sakramencie pokuty spełnia się zamysł Ojca, aby przez Syna w Duchu Świętym pojednać wszystko ze sobą. Punktem kulminacyjnym ojcowskiej inicjatywy pojednania jest dar Ducha, którego Jan Paweł II w adhortacji *Reconciliatio et Paenitentia* nazywa Duchem pojednania (RP 9). On jest Duchem jedności, który już odwiecznie zesłał w miłości Ojca i Syna. Ogarniając swoją mocą całość zbawczych dziejów, Duch Święty czuwa nad realizacją inicjatywy Ojca, a zarazem interpretuje ją wobec świata. Dzięki Duchowi, który jest pierwszym darem zmartwychwstałego Pana, dostępujemy łaski sakramentalnego pojednania. Gdy grzech rozprasza, Duch jednoczy. On działa w świecie i w sercach ludzi, aby na fundamencie dokonanego przez Chrystusa dzieła pojednania zjednoczyć to, co zostało rozproszone przez grzech.

2. Duch towarzyszący misji pojednania Chrystusa

Aktywność Ducha Świętego towarzyszy nieodłącznie działaniu Zbawiciela i z nim harmonizuje. Duch towarzyszy Mu w realizacji misji pojednania, aż po ostateczne zwycięstwo nad grzechem i szatanem. On wyprowadza Go na pustynię, gdzie już na samym początku publicznej działalności ma miejsce zwycięskie starcie z kusicielem. Mocą Ducha Świętego Jezus wyrzuca demony z opętanych i odpuszcza grzechy. Tenże Duch umacnia Go w zmaganiu ze złym duchem, który podstępnie, na różne sposoby próbuje Go odwieść od realizacji w posłuszeństwie zleconego Mu przez Ojca posłannictwa. Wylanie Ducha Świętego w dniu zmartwychwstania jest owocem odniesionego w tymże Duchu paschalnego zwycięstwa. W sakramencie pokuty uobecnia się aktualizowane przez Ducha Świętego dzieło pojednania ludzkości i świata. Tu potwierdzony zostaje dar Ducha Świętego wylanego już na chrzcie świętym. W tym właśnie sensie tradycja chrześcijańska nazywała sakrament pojednania „drugim stołem zbawienia”. W rzeczywistości chodzi bowiem o odnowienie daru otrzymanego uprzednio na chrzcie. Mocą Ducha uobecnia się w tym sakramencie Pascha Chrystusa będąca wielkim dziełem pojednania. Anamnezie pojednania towarzyszy epikleza, czyli zanesiona do Ojca błagalna modlitwa o dar Ducha pojednania.

3. Duch przekonujący świat o grzechu, sprawiedliwości i sądzie

W sakramencie pokuty Duch Święty nie przestaje odsłaniać prawdy o dramacie zniewolonego grzechem człowieka. Mamy tu do czynienia z realizacją obietnicy Jezusa o przyjsciu Pocieszyciela, który „przekona świat o grzechu, o sprawiedliwości i o sądzie” (J 16,8). Duch przekonuje świat o grzechu, demaskując stojącą u jego źródeł niewiarę w Chrystusa. On rozbudza w grzeszniku wrażliwość sumienia. W sakramencie pojednania doprowadza go do uświadomienia sobie grzechu i do skruchy serca, umacnia w nim nadzieję na przebaczenie i chroni przed rozpaczą. Duch przekonuje zarazem o sprawiedliwości, która zajaśniała w zmartwychwstaniu i wywyższeniu Chrystusa oraz w Jego triumfie nad mocami

ciemności. On przekonuje wreszcie świat o sądzie. Sąd, który jest dziełem Ducha Pocieszyciela, musi się dokonać, jako że „światło przyszło na świat, lecz ludzie bardziej umiłowali ciemność aniżeli światło, bo złe były ich uczynki” (J 3,19). Wszelka wrogość wobec Chrystusa została już definitywnie osądzona (J 16,9-11). Sakrament pokuty stoi pod znakiem osądzającej mocy Ducha Świętego. Jest to sąd zbawczy i ocalający, stanowiąc antycypację sądu Bożego nad grzesznikami. Sprawowany w tym sakramencie sąd miłosierdzia jest znakiem ostatecznego zwycięstwa Boga nad złem świata.

4. Duch nawrócenia

Duch Święty czyni możliwym nawrócenie grzesznika. Jego mocą dokonuje się w nim wewnętrzna przemiana. W dziele pojednania nie wystarczy inicjatywa samego Boga. Konieczne okazuje się zaangażowanie nawracającego się człowieka, wyrażające się w pełnej uległości Duchowi pojednania. Przemiana ludzkiego wnętrza jest dziełem Ducha Świętego, Pana i Ożywiciela. Duch działa w grzeszniku w sposób tajemniczy, usposabiając jego ducha do nawrócenia, bez którego pojednanie byłoby niemożliwe. Sakrament pojednania nie jest jakimś mechanicznym, automatycznym oczyszczeniem człowieka na drodze anulowania jego grzechów, lecz wprowadzeniem go na drogę nawrócenia, które może się dokonać jedynie w Duchu. Duch Święty działa w sercu grzesznika, pobudzając go do żalu za grzechy i nakłaniając do powrotu do domu Ojca. Mocą wewnętrznego oddziaływania Duch dokonuje przemiany ludzkiego serca, by nie skłaniało się już więcej ku grzechowi.

5. Duch na odpuszczenie grzechów

„Weźmijcie Ducha Świętego! Którym odpuszcicie grzechy, są im odpuszczone” (J 20,22-23). Słowa te wypowiada uwielbiony Pan w Wieczerniku, zsyłając Ducha Świętego na Apostołów oraz udzielając im władzy odpuszczania i zatrzymywania grzechów. Dzięki działaniu Ducha w sakramencie pokuty pokonany zostaje grzech. Stąd też odnowiony obrzęd pokuty wprowadza formułę rozgrzeszenia z elementami o charakterze epikletycznym. Uwypukla ona aktywność Ducha w dziele zwycięstwa nad grzechem. Wspomniane w niej zostają nie tylko śmierć i zmartwychwstanie Chrystusa, lecz także zesłanie Ducha Świętego „na odpuszczenie grzechów”. Nie bez powodu liturgia nazywa Ducha „odpuszczeniem wszystkich grzechów”. Już św. Augustyn przypisywał odpuszczenie grzechów Duchowi Świętemu oraz Kościołowi zjednoczonemu przez Ducha w jedności, pokoju i miłości. Sakramentalnej absolucji towarzyszy gest nałożenia rąk, przywołujący mandat dany Apostołom przez zmartwychwstałego Pana w dniu Paschy. W obrzędzie absolucji generalnej „kapłan wypowiada inwokację zawierającą prośbę do Ducha Świętego o łaskę odpuszczenia grzechów, ogłoszenie zwycięstwa nad grzechem za sprawą śmierci i zmartwychwstania Chrystusa oraz sakramentalne rozgrzeszenie penitentów”.

W sakramencie pokuty mamy do czynienia z dokonaniem pod działaniem Ducha Świętego procesem wyzwolenia człowieka z niewoli grzechu i nieprawości. Duch Święty dany jest w tym sakramentalnym wydarzeniu na oczyszczenie i oświecenie serc. Ogień obecności Ducha oczyszcza i wyzwala. Trud oczyszczenia kończy się oświeceniem, pocieszeniem i radością, darami pochodzącymi od Parakleta. On „przychodzi z pomocą naszej słabości” i „przyczynia się za nami w błaganiach, których nie można wyrazić słowami” (Rz 8,26). Ludzkiej epiklezie odpowiada epikleza samego Ducha Wspomożyciela. Stąd też spowiednik przed rozpoczęciem spowiedzi przyzywa Ducha światłości, miłości i rozeznania. Sakrament pojednania jest hymnem uwielbienia Boga, który przez Ducha Świętego za pośrednictwem Kościoła ustawicznie oczyszcza swój lud i odnawia go łaską swej przebaczącej miłości.

6. Uświęcająca moc Ducha Świętego

W sakramencie pojednania i pokuty ujawnia się *moc* Ducha Uświęciela (RP 29). Jak czytamy we wprowadzeniu do liturgicznych obrzędów: „przez sakrament pokuty [...] Duch Święty na nowo uświęca swoją świątynię i pełniej w niej zamieszkuje”. Duch odnawia grzeszników, czyniąc ich nowym stworzeniem. Tchnienie Ducha Świętego na Apostołów zgromadzonych w Wieczerniku przywołuje akcję Boga z pierwszego stworzenia (Rdz 2,7; Mdr 15,11; Ez 37) i podkreśla dzieło nowego stworzenia dokonanego w mocy Bożego Ducha. Od zmartwychwstałego Pana uczniowie otrzymują Ducha, który czyni ich nie tylko nowymi stworzeniami, pojednanymi z Bogiem, lecz także wyposaża ich w zdolność przekazywania światu mocy Ducha odpuszczającego grzechy (J 20,23). Sakrament pokuty urzeczywistnia się pod stwórczym tchnieniem Ducha, który stwarza na nowo. Otrzymany od Niego dar nowego serca zapoczątkowuje nową sytuację egzystencjalną, w której dominuje klimat miłości do Boga i akceptacji Jego woli. W sakramencie pojednania doświadcza się mocy ożywiającego działania Ducha. Wyraża to modlitwa występująca w jednym z nabożeństw pokutnych: „Boże, Stwórczo i Odkupicielu rodzaju ludzkiego, przez Ducha Świętego daj nowe życie swoim wiernym, których nie chcesz zostawić pod władzą śmierci”. Duch nie czyni nas nowym stworzeniem w sposób magiczny i automatyczny. Grzech nie jest bowiem jakimś nieszczęściem, które niepostrzeżenie spadałoby na nas, ani też faktem czysto jurydycznym, lecz aktem w najwyższym stopniu osobowym, będąc odrzuceniem Bożego zamysłu i zerwaniem relacji miłości, a tym samym zamknięciem się na Boga. Sytuacja ta domaga się osobowej wolnej odpowiedzi na uświęcający dar Ducha.

7. Duch jednoczącej miłości

Duch Święty, odwieczna miłość zespalająca Ojca i Syna, przywraca w sakramencie pojednania miłość w naszych sercach. W tymże Duchu grzesznik doświadcza zawsze aktualnej miłosiernej miłości Ojca. Pojednanie z Bogiem roznieca na nowo miłość między Ojcem Niebieskim i przybranym dzieckiem. Duch uzdalnia nas do naśladowania Zbawiciela ofiarującego się za ludzi, którego miłość staje się nowym przykazaniem. Jest ona najwyższym wyrazem obecności Ducha Świętego w człowieku odrodzonym przez łaskę, albowiem „miłość Boża rozlana jest w sercach naszych przez Ducha Świętego, który został nam dany” (Rz 5,5). W sakramentalnym wydarzeniu, jakim jest sakrament pojednania i pokuty, Duch jako miłość wprowadza pojednanego grzesznika w głębię daru nowego życia.

■